

1938.

ÁPRILIS

ERDÉSZETI LAPOK

LXXVII.
ÉVF.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
K Ö Z L Ö N Y E

4.
FÜZET

KIADJA AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Megindították 1862-ben WAGNER KÁROLY és DIVALD ADOLF

Felelős szerkesztő és kiadó:

DR. ING. MIHÁLYI ZOLTÁN

Főszerkesztő:

BIRÓ ZOLTÁN

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díja: egész évre 24 P, erdészeti altiszteknek 12 P.

Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai a tagdíj fejében kapják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapesten, V., Alkotmány-utca 6. sz. II. emelet.

(Telefon: 123-722.)

Krónika

1. Az ausztriai politikai események.

Megesonkított országunk tőzsomszédságában az egységes nemzeti érzésű német nép minden felsőbb jóváhagyás kikérése nélkül összetörte azokat a válaszfalakat, amelyekkel őt a franciaországi békék diktálói osztrák véreitől elválasztották.

Bennünket, amikor az egységes nemzeti akarat illetően békés megnyilvánulása előtt meghajtjuk az elismerés zászlóját, nem politikai elgondolások töltenek el, hanem iparkodunk elsősorban kutatni a hatást, amit ez a változás a mi gazdasági életünkben jelent.

Emlékezetében lesz még olvasóinknak az a meglehetősen éles harc, amit Egyesületünk évekkel ezelőtt indított az osztrák fabehozatal erősebb felkarolása érdekében.

Az volt Egyesületünk egyértelmű álláspontja, hogy ha már fabehozatalra szorulunk, akkor ezt elsősorban Ausztriából hozzuk be, amely ország a behozott fa ellenértékeként a velünk testvér mezőgazdaság termékeit veszi át.

Ez a harc nem is volt eredménytelen.

Az 1937. év folyamán az országba behozott kereken 85.000 vagón gömbölyű-, fűrészelt- és faragott műfából a következő mennyiségeket kaptuk Ausztriából:

gömbölyű fa	15.372	vagón
hegyezett karó	94	„
bárdolt, ácsolt és hasított fa . .	3.360	„
kádárfa	22	„
bognárfa	3	„
fűrészelt fenyőfa	15.881	„
fűrészelt lombfa	32	„
fakocka	48	„
összesen . .	34.812	vagón

vagyis az összes műfabehozatalnak kereken 43%-a.

Nem lehet ránk nézve közömbös az, hogy a faellátásunkban ilyen fontos szerepet játszó szomszéd állammal szemben, mire lehet kilátásunk a politikai változások után.

Igen jól tudjuk, hogy a Német Birodalom, dacára nagykiterjedésű és jól gondozott erdőségeinek, jelentős fabehozatalra szorul.

A legutóbbi időkben már nemcsak a kivitel, de a műszaki fafogyasztás érdekeibe is erősen belenyult a német kormányzat.

Így például rendeletileg tiltották el lucfenyőnek bányafa céljaira való felhasználását, mivel az összes fel nem fűrészelt lucfenyő-készletet a celluloze és papírgyárak részére kívánták visszatartani.

Kétségtelen tehát, hogy a német önellátási politika mellett a jövőben az ausztriai termelés lucfenyő-feleslegeit a most már egységes Német Birodalom a maga céljaira fogja igénybe venni.

De számolnunk kell itt papíriparunk helyzetével is.

Az elmúlt évben Ausztriából 2883 waggon nem rongyból készített papiros-anyagot hoztunk be.

Rotációs és egyéb papírokban a behozatal (a csomagolópapírt is beleértve) meghaladta a 2100 vasúti kocsi-
rakományt.

Ha mindent jól összeszámítunk, akkor az utolsó években a kb. 1,300.000 tömör m³ fenyőfának megfelelő gömbölyűfát, félgyártmányt és készgyártmányt hoztunk be osztrák szomszédainktól.

Hogy a német kormányzat mekkora súlyt helyez erre a kérdésre, semmi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy legeslegelső gazdasági intézkedésével az osztrák fakivitelt teljesen betiltotta.

El kell tehát készülnünk arra, hogy több, mint 1 millió m³-t kitevő fenyőfaszükségletünket a másik 3 szomszédtól, s esetleg részben Lengyelországból kell majd biztosítanunk.

Annál is inkább, mert már is hallottunk híreket arról, hogy az osztrák részeken a német kormányzat 2—3 új cellulosegyárat kíván felállítani.

Kétségtelen tehát, hogy a gyengébb méretű lucfenyőnek a számottevő része itt kerül majd feldolgozásra.

Többszörös nehézséggel kell tehát számolnunk.

A dunántúli részek fűrészelt- és faragottfa szükségletét ösidők óta az osztrák erdőgazdaság látta el.

Ezenkívül az utolsó években szívós küzdelmek árán sikerült évről-évre növekvő mennyiségű gömbölyűfát (a legutolsó évben 9958 vasúti kocsirakományt, tehát mintegy 200.000 tömör m³-t) biztosítanunk a dunántúli részek felledült fűrészipara részére.

Legalább is kérdéses tehát, hogy ezeket a szükségleteinket tudjuk-e innen fedezni.

A cseh és román gömbölyűfának a dunántúli részekre való szállítása a vasúti díjtételek miatt egyszerűen lehetetlen.

Jugoszláviából gömbölyűfára alig számíthatunk, s így az első nehézség, minden valószínűség szerint, nyugati részek fűrésziparának a lassú elsorvadása lesz.

Egyébként pedig legfeljebb cseh viszonylatban tudunk azzal számolni, hogy *mezőgazdasági kivitelt* ellenében tudjuk a magyar fenyőfaszükségletet biztosítani.

A megoldás tehát kétségtelenül nehezebb lesz az eddiginél.

Mi azonban a magunk részéről szükségesnek látjuk ezzel kapcsolatosan egyébire is rámutatni.

Több, mint másfél évtized óta hangoztatjuk azt, milyen fontos volna a megmaradt területeken az erdők egy részének fenyvessé való átalakítása.

Szinte halljuk a szakemberek részéről is megszokott ellenvetéseket.

Mit akarunk itt a fenyőfélékkel, ahol a luc 35—40 éves korán túl nem marad meg?

Ahol a vörösfenyőből csak pudvás fa lesz?

Ahol a külföldi fanemekkel még alig 1—2 helyen kísérleteztek.

Nos tehát elsősorban nem áll az, hogy a luc nálunk 35—40 éves korában már elpusztul.

A dombvidéken és előhegységi részeken ismerünk ennél jóval idősebb állományokat, sőt ismertünk az alsó-somogyi síkságon 80—90 éves színegészséges erdőt, (Iharosberény, Burgya) ahol luc, vörösfenyő, erdei fenyő és tölgy nem egészen 100 méter tergerszint feletti magasságban elég kiterjedt állományban, csodaszép törzseket nevelt.

Ismerünk ma is a tokajhegylajjai hegyláncban, de a Mátrában és a Bükkben is középkorú, vagy idősebb luc és vörösfenyő csoportokat, amelyikeknek fejlődése és egészségi állapota teljesen kifogástalan.

Tudunk előfordulási helyeket megnevezni a Mecsekben, a Bakonyban, ahol ezek a fanemek kifogástalanul tenyésznek.

Nyiltan hangoztatjuk azt a véleményünket, hogy ahol a legtalajigényesebb fanem, a bükk megy, ott mindenütt mennek ezek a fanemek is, csak a vörösfenyőt nem szabad árnyékos zugokba tenni.

A vörösfenyő ezenkívül megy azokon a kicsit jobb talajokon is, ahol tölgy és cser van.

Példánk van rá elég.

A fája pedig kifogástalan.

Sőt számolni lehetne a jegenyefenyővel is, azokon a helyeken, ahol szarvas, dāmivad, vagy őz nincsen és nem gyakoriak a késői fagyok.

Mert a jegenyefenyő ott, ahol az előbb említett három vadfaj csak egy kicsit erős mértékben tenyészik, nem marad meg még abban az esetben sem, ha 10—15 éves koráig bekerítve tartjuk, mert a tavaszi időben ép úgy meg fogja rágni a vad a törzsek síma kérgét, mint sok helyütt a kőrist és a hársat.

Mi állandóan hangoztattuk azt, hogy a magyar erdők 15—20%-át feltétlenül át lehet fenyvessé alakítani és megfelelő telepítés mellett legkevesebb 4—6 m³-es hozadékot várhatunk évente.

Az értékesítés szempontjából pedig egyáltalán semmi aggályunk nem volt és nincs még abban az esetben sem, ha a lucot tényleg az első fordulóban csak 40 évig tudnók fenntartani.

Mert kétségtelen, hogy a második fordulóban már a magasabb kort is meg fogja érni, hiszen a talajt teljesen átalakítja.

A legjobb bizonyítéka ennek az, hogy már a középkorú állományokban a dombvidéken mindenütt megjelennek a fenyves jellegzetes kísérő növényei a madársóskától és epilóbiumtól kezdve egész a rizike gombáig.

Egyébként pedig a 40 éves erdő fatermésével is már igen fontos behozatali cikkeket tudunk pótolni.

Hiszen évente kb. 200 ezer tömör m³ fenyőbányafát, 180 ezer m³ faragottfát, jó egynéhány ezer m³ táviró- és telefonoszlopot hozunk be, a gömbölyű rúdfáról nem is beszélve.

De ezenkívül 3.783 wg. vegyi és 423 wg. mechanikai úton előállított cellulózét hozunk be, ami hozzávetőleges számítás szerint szintén 300 ezer tömör m³-nek felel meg.

Pedig a cellulóze a vékonyfából szintén nagyon jól előállítható, sőt a hegyvidéki részekben a fenyőtűzifa számottevő részét is a cellulózegyáarak vették fel.

De figyelembe kell vennünk azt is, hogy ma az ipar és az építkezés sokkal nagyobb mennyiségben használnak keskeny fűrészárut, mint szélest.

Már pedig a 15×15 cm-es hasábot, ami a 15 cm. szé-

les deszka legjobb kihozatalát biztosítja, a 22 cm. átmérőjű rönkből ki tudjuk vágni.

Ilyen átmérőre pedig a 40 éves lucosban már bőségesen számíthatunk.

Nem lehet tehát ellenérvnek elfogadni azt, hogy ezek az állományok 40—50 éves korukon túl fenn nem tarthatók, mert már ebben a korban is igen értékes és nemzetgazdasági szempontból nagyon fontos hozadékot adnak és pedig hasonlíthatatlanul nagyobb mennyiségben és sokkalta nagyobb műfa-százalékkal, mint a keskeny lombfák bármelyike.

Nem tudjuk ezért eléggé hangsúlyozni, mekkora veszteség érte a magyar közgazdaságot már azzal is, hogy ezt a kérdést 18 év óta egyáltalán nem karolták fel, és mekkora veszteség fogja még érni, ha ennek a kérdésnek a kormányszat nem nyúl megfelelően a hóna alá.

A mi véleményünk szerint 1000 drb. 3 éves jól fejlett lucfenyő-csemetét 8—9 pengővel elő lehet állítani.

2500 drb.-nál többet egy kat. holdra kiültetni felesleges.

Az ültetési anyag tehát kat. holdanként legfeljebb 25—30 pengőt tesz ki.

Még a hegyvidéki meredek oldalokon sem kellett a valamennyire tiszta vágásterületen 6—7 napszámnál több ezer drb 3 éves fenyőcsemete elültetésére, s ez is majdnem mind a női és gyerek-napszám volt.

Igy tehát 18—20 napszámnál nagyobb munka és 25 pengőnél nagyobb költség-szükségletet holdanként nem kell számítanunk.

Ez kat. holdanként 50 pengő befektetést jelent és ha számolunk azzal, hogy az ingyen kiosztandó csemetét a birtokos szívesen fogja saját költségén elültetni, kat. holdanként 25 pengő befektetés esnék az államra és ugyanennyi a birtokosra.

Évi 10.000 holdat véve az átalakítás alapjául, ez $\frac{1}{4}$ millió pengővel terhelné az állami költségvetést, ami a költségvetés mai összegének kb. 0.025%-át tenné ki.

Ellenben azt jelentené, hogy 30 év múlva már a gyéritési anyagokból legalábbis kat. holdanként 25—30 tömör m³ fenyőfára számíthatnánk, sőt már ezt megelőzőleg is ki lehetne 2—3 részletben ugyanennyi még vékonyabb anyagot szedni.

Az értékesítésre is adhatunk némi tájékoztató adatot.

Az egyik somogyi uradalom, mintegy 4 évvel ezelőtt kb. 3 kat. hold 30 éves lucfenyvest gyéritett át, s a gyéritési anyagért, a termelési költségeket és a fuvarozást leszámítva, kb. 950 pengőt kapott.

Ez kat. holdanként valamivel a 300 pengőt meghaladó jövedelmet jelent, ami pedig 30 éves kor és 6%-os kamatos kamat mellett is több, mint 52 pengő tőkének felel meg, vagyis a befektetési költséget már ez az egy gyérités is kifizette 6%-os kamataival együtt.

Emellett pedig a kérdéses területen legalább 120 tömör m³ kéregmentes mufa maradt vissza a vastagabb törzsekben, amelyikeknek a tő-értéke ott tömör m³-ként legalább 15 pengő volt.

De ha csak avval számolok is, hogy 40 éves korban mindegyik állományt le kell vágni és egyik sem fog adni 150 m³-nél több tiszta fatömeget, az évi 10 ezer kat. hold már ebben az esetben is évi másfél millió tömör m³ fenyőfát jelentene és a legenyhébb számítás szerint is évi 30 millióval javítaná a külkereskedelmi mérlegünket.

Sőt, ha tavaszi döntéssel számolunk, akkor ez még évi 3—4 ezer wg. cserzésre elsőrendűen alkalmas luckérget is jelentene, ami a börgyártás szempontjából szintén jelentékeny súllyal esnék latba.

Indokolni kívánjuk azonban azt is, miért van itt szükség állami támogatásra.

Lucsemetét csak a nagyobb birtok tud nevelni, mert a kicsinél hiányzik a hozzáértő személyzet.

Vörösfenyőt pedig magról azért nem tudunk nevelni, mert magkereskedőink a külföldtől rendszerint csak a régi anyagkészletek maradékait kapják meg, amiknek a csirázási képessége legtöbbször a 2—3%-ot is alig éri el.

De ezenkívül igen jól tudjuk azt is, hogy pl. a douglas-fenyő nálunk nagyon jól válik be és a pinus stróbus és a pinus resinosa is nagyon jól mennek a legtöbb termőhelyünkön.

Úgy ezekből a külföldi fánemekből, mint a vörösfenyőből is nagyon érdemes volna a németországi nagy csemetetermelő-vállalatoktól egy éves csemetét hozatni és azt itthon beiskolázní.

Az 1900-as évek legelején, a volt máramarosszigeti erdőigazgatóság folytatott ezekkel igen szép és igen eredményes kísérleteket, de pl. douglasban már igen szép telepítések lehet látni a Csonkaország legalacsonyabhtól a legmagasabb fekvésű termőhelyein is.

Egész bátran merjük állítani, hogy ezek között a külföldi fafajok között lesz akárhány, amelyik éppen olyan áldása lesz a mai magyar hegy- és dombvidéknek, mint amilyen áldása az Alföldnek az akác, vagy mezőgazdaságunknak akárhány idegenből származó növénye, (burgonya, tengeri, stb.) s a számottevő mértékben folytatandó telepítés alig kerülne évente többbe 120—150 ezer pengőnél.

Allandóan tele vagyunk a panasszal, hogy milyen nehéz a külkereskedelmi mérleget cselekvővé tenni, de hiányzik a legkisebb áldozatkészség és a legkisebb elhatározás arra, hogy a behozatal legsúlyosabb tételét: a fát, legalább a jövőre vonatkozólag csökkenteni akarnánk.

Itt azonban a pénzügyi bölcsességen még eddig hajtörést szenvedett minden jóindulatú törekvés, mert miránk nem vonatkozik a francia mondás, hogy „kormányozni anynyi, mint előre látni.“

2. Az erdőmérnöki továbbképző tanfolyam.

Az igazgató-választmány határozata alapján a műegyetemi tanács előzékenysége révén sikerült olyan megállapodást létesítenünk a soproni nyári egyetem tanári rendezőbizottságával, hogy az erdőgazdasági előadások részére augusztus hó első felében egyhuzamban 5—6 napos előadás-sorozatot és 2—3 napos tanulmányutat tudjunk beállítani.

Mindent elkövettünk abban az irányban, hogy ezek a továbbképző előadások elsősorban a gyakorlati gazdaság érdekeit szolgálják.

Nemesak a főiskolai tanárikar, de az állami és magán erdőtisztikar vezető egyéniségei közül is többen voltak szívesek az előadói tiszttel vállalni.

Minden reménységünk megvan tehát arra, hogy az előadások iránya és színvonala elérje azt, amit attól a legkényesebb igények is kívánhatnak.

Gondot és nehézséget nekünk elsősorban a költségek előteremtése okoz.

A tanárelőadók díjazását a Műegyetem be tudja állítani a saját költsége keretébe.

Nem így állunk azonban a magángazdaság köréből vállalkozó előadók minimális költségeinek a biztosításával.

Igazgató-választmányunk felhatalmazása alapján Egyesületünk bizalmas kéréssel fordult az erdőbirtokos urakhoz és megértő támogatásukat kérte abban az irányban, hogy ezt a költséget elő tudjuk teremteni.

Úgy érezzük, hogy kérésünk nem lesz a pusztában kiáltó szó.

Hiszen amikor az erdőtörvény tervezeteinek sokszorosításáról, szétküldéséről, a tárgyalásokkal felmerülő költségek fedezéséről volt szó, a magyar birtokososztály megértő bőkezősége egycsapásra lehetővé tette azt, hogy az egész 5 éves küzdelem nyomdai, postaküldési és egyéb költségeit fedezhessük, sőt a törvény képviselőházi és felsőházi tárgyalását is teljes szövegében le tudtuk közölni.

Az ügy, amelyikben most fordultunk kéréssel a birtokos urakhoz, nem kevésbé közérdek.

Ha valakinek, úgy az erdők birtokosainak érdekük az, hogy a tisztikar, amelyikre vagyonuk kezelését bízta, képzettség tekintetében is a lehető legmagasabb színvonalon álljon.

Már pedig ennek a kérdésnek a megoldását éppen az a körülmény nehezíti meg, hogy különösen a magánerdőtisztikar túlnyomórésze egyenkint, szétszórva a kulturális gócpontoktól, messzire eltávolítva kénytelen élni, s az egyet-

len hazai szaklapon kívül már anyagilag sincs módjában a többi irodalmi termékekkel foglalkozni.

Szűkös anyagi eszközeink mellett az Egyesület sincs abban a helyzetben, hogy a lapban részletesen tudná a külföldi irodalom, sőt akárhányszor a belföldi kutatás és irodalom előrehaladásáról is tájékoztatni a szakközönséget.

Örömmel kell tehát üdvözlönnünk a kínálkozó alkalmat, hogy néhány napon belül, dióhéjba szorítva, köztudatba tudjuk átvinni azokat a tudnivalókat, amelyeknek a hiányát különösen az erdőtisztikar fiatalabb része igen gyakran és igen súlyosan érzi.

Meggyőződésünk az, hogy a birtokososztály, amelyik annyi tanujelét adta az erdőgazdasági érdekek iránt érzett megértő jóindulatának, ettől az akciótól sem fogja megvonni a jóindulatú támogatását.

Tudjuk azonban azt is, hogy bármilyen csekélyre sikerül is a tanfolyam költségeit leszorítanunk, ennek a költségnek a saját zsebükből való előteremtése az erdőtisztikar nagy részénél a lehetetlenséggel határos nehézségekbe ütköznék.

Ezért Egyesületünk egyúttal arra is kérte a birtokos urakat, tegyék lehetővé a személyzetnek a költségek egészben, vagy részben való fedezésével azt, hogy a tanfolyamon minél nagyobb számban résztvehessenek.

Úgy érezzük, felesleges itt mégegyszer rámutatnunk arra, mennyire a birtokos érdeke az erdőtiszt tudásának, képesítésének a fokozása, s éppen ezért reméljük, hogy ez a kérésünk is megértésre fog találni a birtokos uraknál.

*

Chronik. Von Z. Biró.

Die Vereinigung Österreichs mit Deutschland stellt auch die ungarische Holzversorgung vor neue Aufgaben. Bisher bezog nämlich Ungarn fast die Hälfte seiner Nutzholzeinfuhr aus Österreich und es ist höchst fraglich, ob der Eigenbedarf Grossdeutschlands es zulassen wird auf die mehr als 1,000.000 fm betragende Nadelholzmenge auch weiterhin zu verzichten.

Verf. belegt seine Ansicht, dass die Standorte der ungarischen Wälder bis zu 15—20 v. H. auch für Nadelhölzer geeignet

sind, mit zahlreichen Angaben und weist auf jene volkswirtschaftliche Vorteile hin, die den von ihm empfohlenen, zielgemäss durchgeführten Bestandesumwandlungen auf den Fersen folgen würden.

Im August 1. J. findet in Sopron der erste Fortbildungskurs für Forstingenieure statt. Es ist sowohl für das staatliches Forstwesen, als auch für den Privatbesitz von derselben Wichtigkeit, sich der seit langem gehegten Wunsch verwirklichenden Gelegenheit zu bedienen und den Forstbeamten die Teilnahme am Kurs auch materiell zu ermöglichen.

Chronique, par Z. Biró.

Dans l'intérêt de l'approvisionnement du pays en bois, il est à souhaiter que les forêts de conifères prennent une plus grande extension. Il est d'une utilité générale pour la sylviculture, sous gestion soit publique soit privée, que son personnel ait le moyen de se perfectionner dans le métier qu'il exerce.

Editorials. By Z. Biró.

Regarding Hungary's lack of timber, an increase of coniferous plantations is wanted. — It is of great importance for the State as well as for private proprietors to afford their forest officers the opportunity of continuing their studies at summer courses.

Az erdők jelentősége a világ energiagazdagságának jövője szempontjából.¹

Írta: **Dr. Aujezsky László**, m. kir. osztálymeteorológus, egyetemi magántanár.

A világ mai energiagazdálkodása a meglévő kőszén-telepek, ásványolajforrások, és kisebb mértékben a vízierők kiaknázásán alapszik. Néhány évtized előtt erősen divatban volt annak a kérdésnek latolgatása, hogy az említett fűtőanyagtelepek kimerülése nem is a nagyon távoli jövőben okvetlenül bekövetkezik és az emberi műveltség ezáltal az összeomlás veszélyébe fog kerülni. Időközben az érdeklődés

¹ Részlet szerzőnek a M. Kir. Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán 1937 február 11-én tartott magántanári próbaelőadásából.